

Prins Karel, Graaf van Vlaanderen

Rudy Geldhof

Personages

Prins Karel, in de zeventig.
Anna, een jaar of zestig.

Decor

Centraal, op een verhoogje, staat een hoge zetel die iets heeft van een troon.
Ernaast staat een bijhorend tafeltje.
Dichtbij een hoog raam is er een sofa.
Verder een grotere tafel met twee stoelen en een kastje met een grammofoon.
Op een schildersezel: een doek, waarop een eerste ruwe schets van een rotslandschap.
Veel draperieën, een grote Belgische vlag.
Vooraan een uitgang naar de binnenkoer, achteraan een uitgang naar de achterliggende vertrekken.

Twee Bedrijven

I *De uitverkoop van Raversijde - Suiker in de thee*

(Terwijl het publiek plaatsneemt, staat het raam open. De geluiden van een openbare verkoping zijn hoorbaar. Ondertussen zit Karel in zijn zetel, wandelstok, verrekijker en Navy-fluitje bij de hand. Hij drinkt af en toe thee uit een porseleinen servies.

Hij bekijkt het publiek dat plaatsneemt superieur, meester van de situatie, met een lachje dat binnenpretjes verraadt.

Anna komt een paar kartonnen dozen met servies halen uit de vertrekken achterin. Bij het achterwaarts naar buiten gaan, maakt ze telkens een kleine reverence. Ze is zo goed als lucht voor Karel.

Het publiek heeft plaatsgenomen. De zaallichten doven. Karel blijft zijn publiek nog even hautain, met een geamuseerd lachje aankijken.

Het lawaai van de verkoping vermindert wat. Tenslotte)

Karel

Ik, Prins Karel Théodore Henri Anton Meinrad, Graaf van Vlaanderen, wil dat ge deze dag nooit vergeet. Vandaag verkoop ik de koninklijke... prinselijke inboedel.

Vandaag gaan voor het eerst de poorten van mijn domein Raversijde voor u open.

Vandaag verkoop ik mijn laatste bezittingen.

Waarom ik dat nu doe, waarom ik nu de bilan opmaak?

Ik voel de tocht, de zeelucht, le vent du Nord, dat wekt tot leven, maar ik voel ook le vent de la mort. A mon age... ouderdom is een ongeneeslijke kwaal, ook al is men van koninklijken bloede. Ik hoor de zeemeeuwen op het strand, maar aan mijn buitenmuren wachten de kraaien. Daarom wil ik na dertig jaar teruggetrokken leven en stilzwijgen nog één keer een publieke daad stellen, allicht mijn laatste: een openbare verkoping... van een leven.

Ge waart mijn volk, een goed volk, ge hebt het recht te zien hoe ik hier al die jaren heb geleefd, geprangd tussen de Noordzee en mijn versterkte omwalling, in mijn vissershuisje, tussen bunkers van de Atlantikwall en oude Duitse landmijnen. Mijn hangars staan voor u open. Ze bevatten de souvenirs van een leven. Een vruchtbaar leven. Alles is te koop. Gij krijgt goede marchandise, ik krijg een goede prijs, zodat ik het einde kan halen. Heb ik materiële zorgen, toch zult ge me niet horen klagen.

Ik heb mijn verleden... Ik ben een hoge boom, ik heb veel wind gevangen, maar...

(Hij wil zich thee bijschenken en merkt dat de theepot leeg is. Hij neemt het Navy-fluitje en blaast er op)

Ik woon hier eenvoudig, maar vrij. Als ze me uit het paleis gezet hebben, in negentien vijftig, toen hebben ze me de riantste kastelen aangeboden. Uit een soort schuldgevoel, en... om me in het oog te kunnen houden. Ze wilden een vleugellamme kip van me maken, in één van hun vergulde hoenderhokken.

Argenteuil, Belvédère... Ik ben geen pluimvee, zoals zij, ik ben een vrije vogel. Mijn nest is simpel, maar wordt de adelaar bewonderd om zijn nest of om zijn hoge vlucht? Daarbij, een gepensioneerd pastoor moet niet in zijn vroegere parochie blijven.

Ik, Prins Karel, Graaf van Vlaanderen, woon liever hier, le plat pays, tussen mijn Vlaamse mensen. Vlamingen, eeuwenlang onderdrukt, en daardoor sterk. Kort gestuikt, voeten stevig in de poldergrond. Weinig van zeps, met weinig tevreden en toch levensgenieters.

Dat zo 'n grond geen grote staatsmannen of denkers voortbrengt? Geen Pascals of Montaignes? Nee, maar wel een Streuvels, de brooddeeg tussen zijn vingernagels, maar wat een pen! Cyriel Buysse, nog zo 'n verteller. De Vlaamse Guy de Maupassant, maar slimmer, Vlaamser. Hij liet zich niet kapotmaken door syfilis bij de filles publiques, maar kwam tot leven bij een rijke weduwe. Een andere compagnon de voyage in mijn leven was de grootste staatsman die België gekend heeft. Cent pour cent flamand, eenvoudig, sloddervos, pijpje bezadigd in de mond en slimme oogjes achter de brilleglazen. Nee? Ge komt er wel op.

(Anna komt op. Zonder haar aan te kijken)

Du thé, avec beaucoup de sucre. Er zat te weinig suiker in.

(Anna aarzelt een kort moment, maar neemt dan de theepot en verdwijnt achterin. Ze gaat achterwaarts naar buiten, een kleine reverentie makend. Karel hoort dat het er levendiger aan toe gaat op de verkoping, hij neemt zijn verrekijker en staat met behulp van zijn wandelstok op. Hij gaat naar het raam en kijkt naar buiten, daarbij af en toe zijn verrekijker gebruikend)

Een Breugheltafereel! Op en top Vlaams! Mijn binnenkoer, mijn hangars, anders zo verlaten, nu zwart van het volk.

In het midden: de tafels met de prinselijke bezittingen. Op een estrade: de veilingmeesters. Als die maar te vertrouwen zijn. De kopers: antiquairs en professionelen, maar vooral veel gewoon volk. Kinderen, bejaarden...

Daar een oud koppel, de man heeft de Belgische tricolore in de revers. Dat is er een die heimwee heeft.

En de commerce draait, daar verhuurt een boer zijn weide als parkeerplaats. Frietkramen, hotdogs, crème à la glacé.

Jonge gezinnen spreiden een deken uit. De picknickmand wordt aangesproken.

De portatief staat aan. Un déjeuner sur l' herbe. Hun vaders zullen hen verteld hebben over de tijd van het regentschap. Ze maken er een dagje van.

Een volksfeest... Ik gun het mijn volk...

(Karel kijkt door de verrekijker, gniffelt)

Natuurlijk, die mochten niet ontbreken. Het R4tje van de B.O.B. En daar, het volkswagentje van de Staatsveiligheid. Bruxelles espionne. Doen ze geregeld. Ze weten dat ze op afstand moeten blijven. Af en toe, als het me zo uitkomt, schiet ik mijn tweeloop in hun richting. Dan wordt zo 'n Renaultje een Porsche. Honderd vijftig per uur richting Brussel, naar le Petit neveu, die daar nu op

mijn troon zit. Blablabla, votre oncle heeft weer dit gedaan, blablabla votre oncle heeft weer dat gedaan.

(Hij lacht. Ineens kwaadaardiger)

Ik moet hier geen espionnen! Dat ze me met rust laten.

(Zijn verrekijker valt bijna uit zijn handen van opwinding. Hij kalmeert)

Heb ik nog uit mijn Navy-tijd. Dit ook.

(Hij bekijkt het fluitje)

Toen waren we jong! Vingt ans! Le diable au corps! Alles wat er van die duivel overblijft, ce sont... les griffes. En nog een paar zaken. De Navy, dat is: karaktersterkte. Het eigen lichaam niet ontzien. Om zes uur uit de veren, mijn hele leven lang, zoals mijn oom, uw Leopold Deux, en mijn vader, uw Albert Premier.

(Hij kijkt naar buiten)

Ah, ze beginnen aan de soepterrines.

(Gniffelt)

Allemaal kwaliteitsproducten. Soepterrines, kookpotten, braadpannen! Een buitenkansje! Twaalf paar rijlaarzen. Gaan zo de deur uit, iedereen kan daar in, maat 47. Kolenkacheltjes, Duveltjes, vijftig stuks, populair artikel nu de mazout de prijs van whisky gaat.

"Niet uw Duveltjes" zei mademoiselle. "Ze gaan u uitlachen voor oudijzermarchand" - "De Duveltjes en de honderd twintig stenen bierpotten juist wel" zei ik "Zo zien ze hoe rijk de prins is, die zes jaar lang hun land bestuurd heeft."

De hangar met mijn miniatuurtreintjes, die blijft gesloten. En zaken met sentimentele waarde zijn ook niet te koop. De viool van mijn moeder, uw koningin Elisabeth, de bril van mijn vader, het kaartspel van Marie-Henriette. Nee? Ge hebt toch vaderlandse geschiedenis gehad op school? Marie-Henriette was de vrouw van uw Leopold Deux. De man was nooit thuis, altijd op weg van de ene schone plek naar de andere zullen we maar zeggen. Ge kent zijn appetijt...

Zat zij hele dagen alleen, te kaarten met haar kameniers. Ze vond zelf nieuwe spelen uit. Marie-Henriette was een wijdverbreid kaartspel in haar tijd. Spelen mademoiselle en ik ook vaak. Passioneel spel...

(Hij kijkt door de verrekijker naar buiten. Hij schrikt van iets op, kijkt nog eens en blaast dan in paniek op zijn fluitje, richting achterwand)

Mademoiselle!

(Anna komt gehaast op, met de verse thee)

2 De vragenlijst van de TV

Wat is dat? Ze leggen daar kabels. Ze zijn afluisterapparatuur aan het plaatsen. Ze maken misbruik van mijn gastvrijheid. Daar!

Anna   Dat is de televisie, monseigneur.

Karel   Televisie?

Anna   Ik heb ze zelf moeten vragen van u.

Karel   Mmm. Ze zijn van hun woord. Dat is goed. Het volk heeft recht op informatie.
Thee.
(Karel gaat naar zijn zetel en laat zich thee inschenken door Anna)

Er is toch meer suiker in?

Anna   Ja monseigneur. Maar als ge me permitteert, de dokters hebben gezegd...

Karel   Dokters! Zwijg me van dokters. Ils vivent des maladies de ceux qui en meurent!

(Er is meer lawaai hoorbaar buiten. Karel doet teken dat Anna het raam moet sluiten, wat ze direct doet. Karel proeft argwanend van de thee. Hij lijkt tevreden)

Geef me de vragenlijst.

(Anna haast zich om Karel de vragenlijst, die binnen zijn handbereik op het tafeltje ligt, te overhandigen)

Karel   Dit hebben ze ontvangen?

Anna   Ja, monseigneur.

Karel   Ze mogen u alleen deze vragen stellen. Hoedt u voor die kerels van de televisie, mademoiselle. Gezagsgetrouwe slippendragers van het Hof. Bang voor niets, maar komt Laken ter sprake, één bende volgzame lakeien, zoals iedereen in dit land, de magistratuur, de academische wereld, de politieke bende, het leger, de kerk. Eén telefoontje van het Paleis, en ze springen in de houding, pink aan de naad van de broek.
Ge weet wat te antwoorden?

Anna   Ja, monseigneur.

(Karel kijkt haar eventjes onderzoekend aan en leest dan de eerste vraag van de vragenlijst, op een monotone toon, zoals destijds bij het stellen van catechismusvragen)

Karel Eén. Hoeveel denkt u dat de veiling zal opbrengen?

Anna Eh... de prins hoopt op één miljoen...

(Karel volgt met argusogen of ze de tekst wel letterlijk zoals op het blad voor hem en met de goede intonatie zegt)

Anna ... het grootste gedeelte dient om de achterstallige wedde en RSZ van zijn werkmans uit te betalen. De man is al achttien jaar trouw in dienst, de Prins wil hem niet langer op zijn loon laten wachten.

(Karel knikt tevreden)

Karel Twee. De kranten schrijven dat de Prins de verkoop organiseert om het Hof en zijn familie een neus te zetten. Is dat zijn onderliggende bedoeling?

Anna (Verontwaardigd)
Er is geen onderliggende bedoeling...

Karel Mis! Mis! Mis! Niet verontwaardigd! Geamuseerd!
Ik sta er boven!
(Met een lachje)
Er is geen onderliggende bedoeling...

(Hij doet teken dat ze 't mag proberen)

Anna (Geamuseerd)
Er is geen onderliggende bedoeling...

(Karel knikt tevreden)

Anna ... De Prins zit alleen in geldnood. Zijn enige inkomen is wat hij verdient met zijn schilderijen. Die verkopen wel goed, de Prins is ook een goed schilder...

(Karel kijkt op het blad, corrigeert haar, monotoon)

Karel Begenadigd...

Anna ... een begenadigd schilder, maar er zijn al meer getalenteerde schilders in armoede gestorven.

(Karel knikt. Hij is min of meer tevreden)

Karel Drie. Hoe is de Prins in geldnood geraakt?

Anna Acht jaar geleden heeft de Prins, op dringend verzoek van de toenmalige Eerste Minister, minister Eyskens, afstand moeten doen van zijn dotatie. Verplicht-vrijwillig afstand moeten doen.

Karel Vier. Heeft de Prins daar nu spijt van?

Anna Nee. Hij is te trots. Te trots voor deze tijd. Eyskens zei: "Zoals ieder jaar moet de dotatie gestemd worden in het parlement, ik verwacht moeilijkheden. 't Is mogelijk dat de regering daarover valt"
Aangezien de Prins een groot democraat is, heeft hij dan afstand gedaan van zijn dotatie. Andere familieleden van hem niet...

Karel Goed. Langs uw neus weg, dat laatste.
Vijf. Het schijnt dat de Prins hier weg moet.
Domein Raversijde zou onteigend worden?

Anna Ja. De burgemeester van Oostende zit daar achter, en hogere machten in Brussel. Niet erg dankbaar ten opzichte van iemand die zijn land zo lang recht gehouden heeft, langer dan zijn...

Karel Niet zo klagerig! Ongenaakbaar! Ge zijt de spreekbuis van Prins Karel, Graaf van Vlaanderen!

Anna (Zelfbewuster)
... langer dan zijn broer Leopold Drie, dat vinden velen onrechtvaardig.

Karel (Knikt)
Zes. De Prins ontvangt hier geen bezoek van zijn koninklijke familie. Botert het niet tussen hen?

Anna Toch wel. Maar de Prins vindt dat hij de Koning en de andere leden van de koninklijke familie netjes moet kunnen ontvangen...

(Karel geniet zodanig van haar overtuigend betoog, dat hij vergeet te volgen op het blad en haar vol bewondering aanstaart, reeds genietend van het effect dat dit antwoord zal hebben op zijn familie)

... en hij woont in meubelen die de Duitsers hebben achtergelaten en die hij zelf in elkaar geknutseld heeft. Buiten mij en de werkman beschikt de Prins over geen personeel.

Karel (Knikt genietend)
Zeven. Laatste vraag. Waar is de Prins nu?

Anna In zijn kamertje. Ik ga hem straks dienen, ik heb nog niet eens de tijd gehad om voor zijn thee te zorgen.

Karel (Verbergt zijn binnenpretjes. Zo koel mogelijk)
Het kan er mee door. Ga nu maar. En hou ondertussen de veilingmeesters in het oog, en leg uw oor te luisteren bij het volk. Ik wil weten wat het volk denkt over mij.

(Anna knikt en gaat af)

3 Coburger of Wittelsbach - Karel, Leopold en de dood van Albert - Jacqueline

Karel (Richt zich opnieuw tot de zaal)
Ze doet haar best. Ze staat aan mijn kant, en wie aan mijn kant staat, wordt beloond. Erkentelijkheid, rechtschapenheid, het zijn begrippen die in mijn blazoen staan. Goedheid zelfs.

(Karel meent verwondering te merken onder het publiek en kijkt hen een beetje spottend, geamuseerd aan)

Wat denkt ge? Is dit de Prins Karel waar wij zoveel wilde verhalen over gehoord hebben? Een heilige, zoals het neefje? Ik ben geen heilige, maar ik ben ook niet het liederlijk beest, zoals ik afgeschilderd ben in de pers en door mijn fam...

(Hij slikt dit in)

Drank en geld en vrouwen...

Er zou meer drank door mijn keel gevloeid zijn dan water door alle Belgische schotbalken en sluizen samen...

(Karel steekt vaart achter zijn betoog)

... Vrouwen, ik zou hun slaaf geweest zijn, er fortuinen aan verbrast hebben. Mijn nachten zou ik gesleten hebben aan de obscurste schenkbanken, in sofa's bij dames van de lichtste zeden, mijn dagen zou ik doodgemaakt hebben met deliriums en luiheid. En als regent was ik slechter dan Alva, met al die terdoodveroordelingen van collaborateurs. Prins Karel, een wrede paljas!

(Minzaam, hij staat er boven. Rustiger)

Kwaadaardige legendevorming, zoals ook uw koning Leopold Deux te beurt viel.

Terwijl hij volop bezig was België een kolonie te schenken, terwijl hij die schitterende zwarte symfonie aan het componeren was, bespeelde de pers de viool van de ondankbaarheid.

Ze vergeleken hem met Attila, Genghis Khan, Torquemada, Ivan de Verschrikkelijke...

(Hij steekt opnieuw vaart achter zijn betoog)

Hij was een natuurramp - ja, omwille van die afgehakte negerhandjes, getrukeerde foto's van Kodak - ze vergeleken hem met aardbevingen, cyclonen, sneeuwstormen en vulkanische uitbarstingen. Maar dat voldeed hen niet. Tot ze het gevonden hadden: Leopold Deux was alleen te vergelijken met "de Zondvloed"!

(Hij bedaart. Hautain)

Zoals ze Leopold Deux gezocht hebben, zo hebben ze mij aangepakt. Ach, hoe redeneert het volk? De dichter wist het al: "Laten we onze zonden afwentelen op de koning". Maar mag de nachtegaal zich storen aan het getjilp van de mussen? Daarom is het goed dat ge gekomen zijt, daarom is het dat ik mijn poorten vandaag voor u open. Om u te laten meegenieten van de waarheid omtrent uw prins-regent. Gij zijt het volk, ik heb lang gezwegen, ge hebt recht op de waarheid, voor het te laat is.

Attention, ik weet wel, ge zijt uit op sensatie: la question royale, mijn strijd met Leopold, de problemen met mijn familie...

Geduld, straks...

Over mijn assistenten, mijn ministers ga ik het ook hebben, en over de man die mijn rechterhand was - de man met de pijp en het brilletje, ja? - Achilles Van Acker. En zijn kleurrijke collega's ga ik ook niet vergeten, kleurrijk in de betekenis van rijk aan wisselende kleurschakeringen...

Kleur... misschien laat ik u toekijken hoe ik werk. Kunt ge zelf oordelen... Dat schilderen zit me in het bloed. Ik ben nog maar een paar jaar bezig, maar ik schilder al sinds mijn kinderjaren, niet met potlood of penseel, maar in gedachten.

Mijn artiestennaam? Karel van Vlaanderen.

Dat artistieke heb ik van de Wittelbachs, van mijn moeder dus, uw koningin Elisabeth. Ik heb me altijd een Wittelsbach gevoeld, zoals zij, geen Coburger. De Coburgers, op intellectueel en artistiek vlak? Niet veel om het lijf, ce sont surtout des bons techniciens, techniekers. Pruisen.

Dat hebben ze van de stamvader, Leopold Premier. Toen hij jong was, was hij nog te doen, een schone jongen. Zijn bijnaam? De dekhengst van Europa, met als grote ambities het jagen op een troon en de duivenmelkerij. Na veel zoeken vond hij zijn troon, waar anders dan in het land van de duivenmelkers.

Toen hij ouder werd, kwamen zijn echte Coburgertrekken boven: ijdel en zeurderig. Zat hij daar in zijn hoek, met gepoederde wangen, zijn wenkbrauwen bij te werken met een potlood en een scheef pruikje op zijn kop. Had hij waarschijnlijk het haar van een staljongen op zijn vorstelijk hoofd.

Urenlang hield hij zich bezig met het verpulveren van kwasten en epauletten om er vazen en soepkommen mee te vergulden.

Ik ben geen Coburger, ik ben een Wittelsbach, zoals mijn moeder.

De Coburgers? Protestantse afstammelingen van een obscuur roofriddergeslacht uit Saksen. De Wittelsbachs? Een oud gedegen geslacht van Keurvorsten, voor de vorm katholiek, eigenlijk liberaal, humanistisch, verdraagzaam, zoals ik.

Onder invloed van mijn moeder heeft mijn vader, uw Albert Premier, zijn autoritaire Coburgertrekjes wat laten varen. Een humane verademing. Hij zwoer het megalomane van Leopold Deux af en voerde de monarchie terug naar mensenhooft: aandacht voor sociale veranderingen, de Vlaamse beweging, de gewone man.

Attention, bepaalde trekken van de Coburgers heb ik wel. Van Leopold Deux - le roi des Belges et des belles - heb ik bijvoorbeeld... een gezonde belangstelling voor... Le petit neveu vindt mij losbandig. Maar naast le petit neveu lijkt zelfs kardinaal Seunens frivool.

En de scherpe tong heb ik ook van Leopold Deux.

De Belgen? Petits gens, petits esprits.

La Belgique? C'est une entreprise comme une autre.

Het Belgisch volkslied? Wie daar tegen kan, kan tegen alles.

Maar voor de rest ben ik een Wittelsbach.

Mijn moeder Elisabeth! Ah! Haar extravagantie! Keken ze nogal van op hier! Net als ik begon ze in de winter van haar leven te schilderen. Driemaal per week vioolles bij de virtuoos Eugène Ysaye, daar werd over geroddeld natuurlijk.

Op een dag liet ze zich aan de mast van een schip vastbinden. Wou ze eens een storm aan de lijve meemaken.

Filosofie, yoga, hindoeleer, psychiatrie. Alles pakte ze aan.

Toen het nog geen mode was, toen iedereen er nog bijliep, bleek als de dood, liet ze zich al bruinbakken in de zon, tot ze rood werd.

In haar oude dag pakte ze haar even rode vriend Camiel Huysmans bij de arm en sleurde hem mee naar het bloedrode Peking van Mao.

En gij, het volk, gaf haar direct een bijnaam: Rooie Bette. Oh! De katholieken stonden op hun kop! Le petit neveu is het direct moeten gaan expliceren bij de Paus.

En mijn moeder maar binnenpretjes hebben.

Was ze dan zo rood, een communistische koningin?

Natuurlijk niet, ze deed het uit pure tegendraadsheid, een enfant terrible... zoals ik, een Wittelsbach.

Ik hield van haar, ik aanbad haar. Was het wederkerig? Ja... maar ze kon het niet altijd tonen. Ik was maar de tweedegeborene zoon. Een koningin moet de meeste aandacht schenken aan de eerstgeborene, de troonopvolger.

Leopold heeft geluk gehad. Voor hem had ze tijd, voor mij...? Was er een geschil tussen Leopold en mij, dan stond ze misschien in gedachten aan mijn kant, maar in het openbaar...?

En ze had het altijd zo druk, vioollessen, jonge kunstenaars begeleiden, reizen... Maar zo wordt een kind zelfstandig, ik ben altijd zelfstandig geweest...

Van bij mijn geboorte al. Ik werd verwacht voor begin november 1903. Ik besliste in oktober te komen. Het land was content. Mocht er iets gebeuren met Leopold, ze hadden nu iemand in reserve voor de troon.

Ze wilden direct een pilaarbijter van me maken en doopten me met water uit de Jordaan. Maar of dat veel geholpen heeft? Wat wel effect had, ik had een Vlaamse voedster. Met de melk zoog ik de liefde voor het Vlaams en de Vlamingen in. En telegrams dat er toekwamen bij mijn geboorte! 3.152! (Langs zijn neus weg) 750 meer dan voor Leopold.

En we groeiden samen op als broers. We hadden natuurlijk ook een zusje, maar die... (gebaar alsof hij ze onbelangrijk vindt)

Leopold en ik waren altijd samen, schoten goed op.

Verschillend van karakter, dat wel.

Ik speelser, hij ernstiger - saaier? - doordrongen als hij was van zijn toekomstige taak.

Hij hield zich aan de regels, tandis que moi...?

Op een dag, we hadden net vioolles gehad, op een dag zeg ik tegen een hofdignitaris, het soort stijfdeftig paladijn dat opgedirkt is als een hotelportier, ik zeg: "Een straatveger is meer waard dan een muzikant".

De brave man direct naar mijn vader natuurlijk. Blablabla... Vijftien dagen kamerarrest. Leopold kwam me troosten, in 't geniep, één keer maar, meer durfde hij niet.

Toch goeie vrienden...

Tijdens de Eerste Wereldoorlog verloren we elkaar een beetje uit het oog. Ik kreeg een opleiding bij de Navy, (Fier) als adelborst. Leopold werd geregeld naar het front gesleurd.

Daar zoude hij zagezegd even zware zandzakjes als de gewone soldaten. Ge kent dat. In oorlogstijd moet een koninklijke familie haar rol spelen. Van mijn

vader werd een ridder gemaakt, van mijn moeder een Florence Nightingale. En Leopold speelde het kindsoldaatje.

Een beetje romantiek voor de soldaten in de loopgraven, om het patriottisch gevoel op te peppen. Ik mocht niet meedoen. Ik moest in Engeland blijven. Na de oorlog zagen Leopold en ik elkaar terug. Nu werd ook ik gebruikt. In iedere stad verschenen wij als voltallige koninklijke familie. Blijde intochten te paard. Krijgshaftig.

(Karel blikt achterdochtig in de zaal)

Ja, ik weet het. Op één van die intochten werd ik geschandaliseerd! Tenminste volgens de pers.

Men schreef dat ik op mijn paard zat als een boerekinkel en dat mijn vader, de koning, mij toeriep: "Zet u recht, neem een voorbeeld aan uw broer!"

(Opgewonden)

Het is overdreven, zelfs gelogen! Mijn vader zei iets als "Hou de teugels strakker". Mijn vader zou mij in het openbaar nooit beledigd hebben!

Trouwens - ondanks alle standbeelden - geloof niet dat mijn vader graag op een paard zat. Hij zei altijd: "Het beest vindt het vervelend en ik ook." Maar Leopold, die verslond de kranten natuurlijk. "Zet u recht gelijk uw broer".

Kaarsrecht liep hij rond in die dagen, geen blik gunde hij mij, ja, een smalend lachje.

Toen al had hij alleen oog voor de "uiterlijke" vormen van waardigheid, tandis que moi...

(Hij beseft ineens dat hij zich te veel bloot geeft, zwijgt en drinkt nerveus van zijn thee, die blijkbaar niet smaakt. Kwaad)

Toch is er te weinig suiker in!

Ja, en zo leefden we verder, ik met mijn liefde voor de gewone man, hij kin omhoog, wachtend tot hij op de troon zou stappen.

Wat richtte hij ondertussen uit? Niets, buiten één ding, de verstandigste daad van zijn leven, hij trouwde met prinses Astrid. Wat hem op slag de populairste man van België maakte. Later zou hij de blunder van zijn leven slaan door te hertrouwen met die... Enfin...

Hij had een vrouw, acht jaar later had hij de troon. Een nationale ramp. Ik bedoel, door een nationale ramp. Le roi Albert verongelukt te Marche-les-Dames!

Een koning sterft, en daar begint de legendevorming.

(Karel somt op, in een snel ritme. Het is duidelijk dat hij zich distantieert van dit geroddel)

Zelfmoord. Vermoord in Brussel met een revolverschot en het lijk vervoerd naar Marche-les-Dames. Van de rotsen geduwd. Vermoord door Nazi's, net als Dolfuss en Alexander van Joegoslavië.

Zelfs mijn moeder Elisabeth zat achter de moord. Want wie ontdekte het lijk van mijn vader? Hofmaarschalk De Grunne, en die was in die tijd de minnaar van mijn moeder. Men zei: "Het is niet moeilijk een lijk te ontdekken, als men de dader is."

En het "slechte" huwelijk van mijn ouders werd blootgelegd. Ze pasten niet samen: zij extravagant, hij introvert. Zij paraderend met haar vele minnaars in het openbaar, hij de katjes knijpend in het donker.

Ach...! Het volk mag hoereren zoveel het wil, maar een koning drukt de hand van een vrouw, en ze is zijn maîtresse.

Het is zoals Achilles Van Acker altijd zei: "Het volstaat soms dat iets verzonnen wordt, opdat het nadien werkelijkheid zou worden."

Wat wordt er over mij al niet verteld?

Dat ik niets anders gedaan heb dan... conjuger le verbe aimer? Je suis un homme. Bij een vrouw ligt dat anders. Die moet op haar eer letten. Want un amant, c'est de l'amour; deux, c'est du tempérament; mais trois, c'est du commerce! Soit...

Het volk zou snel aan de lijve ondervinden wat een groot koning het kwijt was. De moeilijke tijden waren volop in aantocht.

Fascistische regimes staken overal de kop op, kreten om meer autoriteit, l'air du temps...

In zo 'n tijden heeft een volk een integer koning nodig. En wie belandde er nu op de troon? Leopold. Het was maar de vraag of hij zou kunnen weerstaan aan de lokroep van de Nieuwe Orde ideeën.

Voor mij persoonlijk was de dood van mijn vader... un vrai désastre. Ik had nu het gezag van Leopold boven me. Ik zou het rap gaan voelen.

Het was de tijd dat ik... verliefd werd... (In zichzelf) op Jacqueline... een meisje uit de burgerij. Prinsessen, adellijke dames... anderen doen er mee wat ze willen. Voor mijn part...!

Maar dat meisje, uit het volk, dat...

(Hij herpakt zich. Hij richt zich opnieuw tot het publiek)

Haar ouders hadden een patisserie in de Rue Neuve in Brussel, bij de Finistèrekerk. Niet zomaar een patisserie. Ge moet u het Brussel van de jaren dertig voorstellen. Brussel leefde toen, Brussel was toen nog meer de hoofdstad dan nu.

De woensdag - beursdag - was de dag voor de handelsreizigers en makelaars. Van overal uit de provincie daagden ze op, op zoek naar fortuin en avontuur. Iedereen op zijn paasbest. Dé ontmoetingsplaats was de patisserie aan de Finistèrekerk. Men kwam er om te zien en om gezien te worden.

En mijn jong oog viel op haar, op Jacqueline.

Ach, de schoonheid, de passie die wij voor elkaar...

Ik was een eerbaar man, ik wou met haar trouwen.

Had mijn vader nog geleefd, die had toegestemd.

Maar Leopold was nu het hoofd van het Huis. Het was dé kans van zijn leven om een groot hart te tonen ten overstaan van het volk.

Maar nee, hij stelde zijn veto.

"Een prins trouwt niet met iemand uit de burgerij!"

(Tussen zijn tanden, met ingehouden woede)

De hypocrisie! Wat deed hij na de dood van de geliefde Astrid? Hij hertrouwde zelf met die... die Liliane...

Een kleindochter van een garnaalvisser.

(Zijn publiek recht in de ogen kijkend)

Is het dan zoveel eerbaarder vis te verkopen dan patisserie? Ruiken garnalen dan zoveel beter dan gebakjes?

Al die jaren, tot op de dag van vandaag, heb ik geprobeerd het hem te vergeven, maar is de wolf vergeven geen misdaad tegen de schapen? Ik heb haar vulgair moeten beminnen als een maîtresse...

4 Het Hooglied - Pralines in geschenkverpakking

Er is ons een dochter geboren, Isabelle. Zoals haar overleden moeder, een jonge vrouw met klasse.

Ma filleule... Ik zorg voor haar, zij weet wat discretie is - zoals haar moeder. Ik mag nog vele vrouwen gekend hebben, maar nooit heb ik de jonge vrouw uit de patisserie uit mijn hoofd kunnen zetten. Ze was zo...

Ach, hoe beschreef een der grootsten onder de koningen ooit zijn grote liefde? (Intens)

"Van honing druipen je lippen, mijn bruid,
Je staat in bloei als een lusthof vol..."

(Karel merkt dat Anna in de deuropening staat.

Ze heeft een doos pralines in geschenkverpakking bij. Hij voelt zich betrappt. Dan, ineens)

Het Hooglied! Ik ben in de stemming voor het Hooglied, mademoiselle.

(Op een teken van Karel komt Anna dichterbij.

Karel installeert zich, klaar om genietend toe te luisteren)

Anna (Na een aarzeling)
"Je ogen zijn als duiven.
Je tanden zijn als een kudde..."

Karel
Beginnen bij het begin.
"Wat ben je mooi, mijn geliefde..."

(Anna zegt nu fragmenten van het Hooglied op, vol gevoel. Ze kijkt daarbij hoe langer hoe meer Karel aan, alsof ze hoopt dat hij ooit - of opnieuw? - van haar zal houden, zoals in het Hooglied. Karel luistert met gesloten ogen toe, intens terugdenkend aan de bakkersdochter, en misschien wel aan dé vrouw in het algemeen. Af en toe prevelt hij binnensmonds en zelfs luidop de tekst, die Anna zegt, mee. Een bizar duet)

Anna "Wat ben je mooi, mijn geliefde, wat ben je mooi!
Je gestalte is zo slank als een palm
Je ogen zijn als duiven
Je tanden zijn als een kudde oaien die opstijgen uit het bad
Je wangen zijn als het hart van een granaatappel
Je hals is als een ivoren toren
Je borsten, bedauwde druiventrossen
De ronding van je heupen is als een halssnoer
Je navel is een ronde kom
Je schoot is als een tarwehoop, door lelies omgeven

Van honing druipen je lippen, mijn bruid
Honing en melk is onder je tong
Je staat in bloei als een lusthof
Je bent een bron in een tuin,
Een fontein levend water
Hoeveel zoeter zijn je liefkozingen dan wijn
De geur van je zalven gaat alle reukwerk te boven
Je hebt me van mijn zinnen beroofd, mijn zuster, mijn bruid,
Koninginnen zijn er wel zestig, en bijvrouwen tachtig
En jonge meisjes zijn er zonder tal
Doch zoals jij, mijn liefste, mijn duifje, zoals jij is er maar één!"

(Karel, die zich heeft laten gaan, opent de ogen en ziet dat Anna er ontroerd bij staat. Zijn houding wordt direct koel)

Het enige dat op iets trekt, van gans de bijbel.
Wat hebt ge daar?

Anna Pralines, monseigneur. Van een vrouw. Ik moest zeggen, van een bewonderaarster.

(Karel gromt genoeglijk, hij doet teken dat ze de pralines mag brengen. Hij leest het bijhorend kaartje)

Karel "Voor Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Karel, met respect en uit liefde"

(Karel gromt genoeglijk)

Karel (Tot Anna) Leeftijd?

Anna Een bejaarde dame.

(Karel tracht zijn teleurstelling te verbergen en op zijn teken begint Anna de geschenkverpakking te verwijderen)

Karel Hoe was 't met de televisie? Hebben ze zich aan de vragen gehouden?

Anna Niet helemaal. Ze...

Karel (Direct op zijn qui-vive)
Wat? Wat? Wat vroegen ze?

Anna (Voorzichtig)
Of... monseigneur geheime Zwitserse bankrekeningen heeft.

Karel Wel?

Anna (De onschuld zelve)
Ik heb gezegd dat de prins niet eens het geld heeft voor een treinticket naar Zwitserland.

Karel Een beetje overdreven, maar goed...

(De pralinedoos is ondertussen geopend. Karel stopt een praline in zijn mond)

Karel Mm. Wat nog?

Anna Ze vroegen ook nog wat mijn taak hier was, of ik monseigneur hielp uit toewijding of als... erfenisjaagster.

Karel Wel?

Anna Ik heb gezegd dat ik al tien jaar uw huishoudster ben, en uw verpleegster, en uw secretaresse, en...

(Karel vreest dat ze gaat zeggen: "en uw minnares". Hij kijkt haar streng aan. Anna slaat onschuldig de blik neer)

Karel En dat van de erfenisjaagster?

Anna (De onschuld zelve)
Ik heb gezegd dat ik persoonlijk over voldoende geldmiddelen beschik door een erfenisje van mijn ouders, die kleine hoteliers waren, en dat men moeilijk kan jagen op een erfenis van iemand die... verarmd is...

(Karel knikt langzaam, terwijl hij haar scherp observeert. Zijn gevoelens balanceren tussen wantrouwen en tevredenheid. Tenslotte)

Karel (Met nog een restje argwaan)
Ik ben tevreden over u, mademoiselle. En het volk?

Anna Het volk koopt, monseigneur. En het leeft met u mee. Er waren twee oude mannen, ze werden geïnterviewd door de televisie...

(Karel proeft van een praline, vindt ze lekker en laat Anna met een vanzelfsprekend gebaar een stukje van de praline bijten. Hij stopt de rest in zijn mond)

Anna ... Ze zegden dat ze nog altijd Karlist waren...

(Karel gaat op het puntje van zijn stoel zitten)

Anna ... en dat Leopold... zijn volk had willen verkopen indertijd... maar dat prins Karel een verzetsman van het eerste uur was, die de monarchie heeft gered.

(Korte pauze. Karel is overweldigd door trots. Hij tracht zich te beheersen, maar kan het niet laten naar het raam te lopen. Hij opent het raam)

Karel Waar zijn die mannen?

(Anna komt naast hem staan)

Karel Hoe zegden ze dat? Dat Leopold zijn land had willen verkopen?

(Karel grinnikt tevreden)

5 Het incident en Marie-Henrietten

Anna Ja, monseigneur. Maar er was ook een incident.

(Karel kijkt verwonderd op)

Anna Er was iemand, hij werd ook geïnterviewd. Hij noemde zich republikein... (Ze aarzelt)

Karel Wel?

Anna Hij bleef er maar op hameren dat een koningshuis zinloos is. De tijd dat de dieren spraken is voorbij, zei hij, dus ook de tijd van sprookjeskoningen en hun parasiterende aanverwanten...

(Karel blijft haar verbijsterd aankijken)

Anna ... De monarchie, één grote Belgenmop, zei hij.

(Korte stilte. Dan barst Karel los)

Karel Een Belgenmop! Parasiterende aanverwanten! Zonder de monarchie is dit land ten dode opgeschreven! Zonder een koning valt dit kikkerland uiteen!

(Anna knikt hevig, ze kent zijn woede-uitbarstingen en is bekommerd om hem. Karel kijkt woedend naar buiten. Hij komt maar niet tot bedaren. Luid)

Karel Waar blijft de staatsveiligheid? Geen republikeinse oproerkraaiers op mijn hof! Een Belgenmop!

Anna (Terwijl ze hem van het raam, dat ze sluit, wegleidt)
Ge moet u niet opwinden voor één zonderling, monseigneur. Ik heb twee rijkswachters op hem zien toekomen. Die leggen hem wel het zwijgen op.

Karel Rijkswachters! Ge hadt zelf naar de mannen van de staatsveiligheid moeten gaan. Ge hebt uw werk maar half gedaan, mademoiselle.

(Hij neemt kwaad een slok thee)

Karel Bah. Er is te weinig suiker in. Doe er meer suiker in!

Anna Maar monseigneur...

Karel Ge hebt me gehoord.

(Anna schudt het hoofd)

Karel Nee?

Anna (Stil, maar vastbesloten)
Het is mijn taak voor u te zorgen, monseigneur.

Karel Als gij me niet ontziet, dan ontzie ik u ook niet, mademoiselle. Ik heb met opzet het kaarten overgeslagen, vandaag.
(Geen reactie van Anna)
Ge moogt kiezen: suiker of kaarten.

Anna (Voorzichtig)
Monseigneur, het is toch niet mijn schuld dat één halvegare republikein...

Karel Suiker of kaarten!

(Anna zwijgt)

Karel Haal de kaarten!

(Anna neemt de kaarten en een doosje. Karel en Anna gaan aan de tafel zitten. Anna geeft de kaarten. Ze beginnen te spelen)

Karel Twee strepen per slag.

Anna (Stil, ongerust)
Twee, monseigneur?

Karel (Knikt) Twee.

(Karel wint de eerste slag)

Karel Voilà!

(Karel neemt gekleurd krijt uit het doosje en bewerkt er het gelaat van Anna mee. Karel geeft, genietend als een klein kind, de kaarten. Ze spelen. Karel heeft blijkbaar slechte kaarten. Anna legt haar laatste kaart op tafel)

Anna (Voorzichtig) Ik win.

Karel Dat is niet waar. We hebben allebei een aas.

Anna Bij gelijkspel verliest de deler, monseigneur.

Karel Ja, maar eigenlijk hadt gij moeten delen, mademoiselle. Ik win.

Anna Maar monseign...

Karel   Mademoiselle!

(Karel bewerkt Anna's gelaat met krijtjes)

Karel   (Grijzend)
Zin in nog een spelletje?

Anna   Nee, dank u, monseigneur.

Karel   Ga u opfrissen, dat is hier geen gezicht. Als ze u hier zo zien, denken ze nog dat de Graaf van Vlaanderen ook een zonderling is. En maak een bloemkool klaar. Bloemkool.

(Anna knikt. Bij het opstaan raakt Karel haar toch even teder aan)

Karel   Met veel saus, goed verzorgd zoals gisteren.

Anna   Ja, monseigneur.

(Anna gaat af naar de achterliggende vertrekken)

Karel   (Tot het publiek)
Dat was Marie-Henriëten. Mademoiselle weet wat ze doet. Ze laat me altijd winnen. Hoe zegden de mannen van de televisie dat? Uit toewijding of om de erfenis? Mm. Ze moet haar werk goed doen. Ze had naar de staatsveiligheid moeten gaan.

6 België heeft een koning nodig maar pas op voor le petit neveu

(Karel gaat naar het raam. Hij kijkt naar buiten)

Karel   ... Dat loopt daar nu ergens los, zo 'n staatsgevaarlijke, zo 'n republikein, op het domein van de prins-regent.
Niet dat ze zo 'n macht vertegenwoordigen in dit land, de republikeinen. Maar we blijven alert. De laatste die zijn mond durfde open te doen - dat was in 1950 - was Lahaut. Een communistisch volksvertegenwoordiger die tijdens de eedaflegging van het neefje voor de Verenigde Kamers durfde te roepen: "Vive la République".
Hij heeft het geen week overleefd. Neergeschoten voor zijn eigen deur. Republikeinse gedachten moeten in de kiem gesmoord worden. Anders - zonder monarchie - gaat dit land ten onder.
Nee? Luister - nu ge hier toch zijt - België, wat voor land, wat voor familie is dat altijd geweest? Ge hebt een hard werkende goedgezind, de Vlaming. Die verdient de kost voor een schreeuwerig, graatmager lui wijf, Wallonië. Ze heeft een dik verwend kind gebaar, Brussel, dat mama's taal spreekt, stikt van de pretentie en zich vet laat mesten door papa. In zo 'n probleemgezin is er een sociaal helper nodig, die orde op zaken stelt, de koning. Dat de gezinsprobleempjes vanzelf opgelost worden nu er federalisering op komst is? (Schudt het hoofd)
Nooit had een land een koning meer nodig dan nu, als bindende factor.

Zal ik eens mijn gedacht zeggen over België?

Een land dat zich verliest in stammentwisten, niet het minste nationaal gevoel, het geluk houdt op aan de grenzen van het dorp. Een land zonder instellingen die respect afdwingen, een land zonder politici met enig allure, een land waar politieke benoemingen de nationale sport zijn, waar bij het samenstellen van de kleinste commissie direct een politieke stoelendans ontstaat.

Een klein land, een klein volk.

Daarom is er een cement nodig om die brokstukken bijeen te houden, het cement van de monarchie.

De monarchie, betrouwbaar, een antigif tegen het charlatanisme van de politiekers die maar wat aan modderen.

De koning, de draaischijf, de verzoener, de mediator, de organisator.

Het koningshuis, het symbool van continuïteit, nationale eenheid. Het koningshuis verschaft een rust die een presidentschap nooit kan geven.

Zo kan dit land werken. Zo heb ik het doen werken tijdens mijn regentschap.

Anderen die op de troon zaten mogen er - hoe zeggen ze dat in het Vlaams? - mogen er met hun klak naar gegooid hebben. Ik niet. Ik zou een koning geweest zijn zoals... zoals mijn vader, Albert Premier.

Stabiliteit en respect voor de grondwet.

Attention, een koning mag zich ook niet te veel laten doen. We zijn hier niet in Zweden, waar de koning niet meer is dan een mooi motief in het behangpapier. Wij moeten meer doen dan vervelende Te Deums bijwonen en chrysanten leggen op het graf van de onbekende soldaat.

Maar we mogen onze constitutionele macht ook niet te buiten gaan. Leopold is het altijd blijven proberen, het is hem slecht gekomen. Een Coburger, hè, net als zijn zoontje, het onschuldig ogend neefje. Harde kerels, een mooie glimlach, maar een ijzeren wil.

Dat het neefje op de sympathie van het volk kan rekenen? Ja, hij heeft u zo ver gekregen, hij dobbert rustig voort op een irrationele golf van compassie. Maar hoedt u voor hem, en de kliek door wie hij zich laat omringen.

Want wat loopt daar rond in het Paleis? Een paar logemannen voor de schijn. Maar afgezien van nog wat bloempotachtige functies en protocollair gezwim, stikt het er van de 19de eeuwse aristocratische Franstalige katholieken. PSC-ers. Het lijkt wel een gebedsgroep.

En vergeet de invloed niet van l'Espagnole, mystiek aangelegd en militerend binnen Opus Dei.

Le petit neveu snuit nooit zijn neus. Dat is bekend. Waarom niet? Omdat er in zijn zakken geen plaats is voor een zakdoek. Ze zitten vol met paternosters.

Zijn biechtvader? Die volgt hem als zijn schaduw, zelfs op reis.

Le petit neveu et l'Espagnole, deux sons de cloche de la même chapelle.

Houdt ze aan de leiband, of voor ge 't weet leeft ge weer in de vorige eeuw: iedere zondag te biecht en ter communie en ieder gezin tien kinderen. Maar of ge nog kunt opboksen tegen hen, ik betwijfel het. Ze hebben het Hof uitgebouwd tot een macht sterker dan het patronaat, de syndicaten, de pers, de politieke partijen tezamen.

(Recht in de ogen van het publiek)

Er zijn er onder u die niet kruipen voor de kerk, niet voor een syndicaat, ge durft de politiciers in hun hemd zetten. Maar niemand onder u durft iets te zeggen tegen het Hof.

De schrijvers in dit land schrijven voor hun Leopoldsorde, de schilders schilderen voor hun baronstitel.

De bekroning van een carrière is voorgesteld worden aan het neefje et lui serres la main molle, zijn wuifhandje.

(Gedegoûteerd, in zichzelf)

Een volk van carrièrejagers, opportunisten, jaknikkers, een schoon volk...

7 The White Cliffs of Dover

(Anna komt op met een groot bord, waarop twee bloemkolen, die zo geschikt zijn dat ze één breed geheel vormen)

Anna Monseigneur...

Karel Les choux-fleur! Zijn ze al klaar?

Anna Het zijn die van gisteren, monseigneur. Ik heb ze overgoten met verse saus.

Karel Ah! (Hij doet teken dat ze de bloemkool op tafel mag plaatsen, inspecteert ze en gromt tevreden. Karel doet zijn jas uit en rolt zijn mouwen op)

Karel ... En zet verse thee.

Anna Monseigneur... de suiker is op.

Karel Ga er dan halen. Ga naar de winkel.

Anna Ja, monseigneur.

Karel En leg de plaat op, dat ik in de stemming kom.

(Anna gaat een plaat opleggen: "The White Cliffs of Dover". Karel trekt zijn schildersvest aan en begint te schilderen. Op zijn teken gaat Anna af. Na een poosje)

Karel (Tot het publiek)

The White Cliffs of Dover. Doet met terugdenken aan mijn Navytijd.

(Korte poos) Het is de vrouw die de grootste inspiratiebron is van de schilder, maar het is de natuur die hem dwingt tot de meest verfijnde technieken.

(Korte poos)

Het is daarom dat ik graag landschappen schilder. The White Cliffs of Dover.

Ik hoef daarvoor mijn huis niet uit. Een paar bloemkolen volstaan... Mijn fantasie doet de rest...Laat me nu werken. Ga iets drinken, strek uw benen.

Kom binnen twintig minuten terug. Dan kunt ge het resultaat bewonderen, enfin beoordelen... A toute à l'heure...

II

8 *Bloemkool en whisky*

(Het raam staat open. De gedempte geluiden van de verkoping zijn hoorbaar. Op het doek zien we een mislukte aanzet tot weergave van de White Cliffs of Dover.

Karel zit aan tafel. Hij heeft nog steeds zijn schildersvest aan en eet, nukkig voor zich uitstarend, van de bloemkool.

Hij merkt niet dat Anna binnenkomt. Ze heeft een zakje van een warenhuis bij, waarin - onzichtbaar voor het publiek - een fles whisky.

Ze kijkt de etende Karel onthutst aan. Ze kucht even. Karel kijkt op)

Karel   Enfin!

(Karel ziet dat ze hem verwonderd blijft aanstaren. Hij barst los)

Karel   Ja, het ging niet! Die Cliffs... ik heb de goede verf niet... Daarbij, met die verkoop, ik mis de nodige sereniteit.

Anna   Maar waarom eet u dat op? Als monseigneur honger heeft, zal ik iets...

Karel   (Terwijl hij agressieve happen neemt van de bloemkool)
Ik heb geen honger. Ik eet uit puur kannibalisme.
De vijand opeten. Ce chou-fleur, een volgende keer... il n'echappera plus à mon pinceau!
Ge hebt toch de suiker mee?

(Anna knikt. Op Karels teken brengt ze hem, na een korte aarzeling, de zak. Karel kijkt wat er in de zak zit en gromt tevreden. Hij plaatst de zak naast zich, buiten bereik van Anna. Anna wil de zak terugnemen)

Anna   Monseigneur...

Karel   (Streng)
Ik bedien me zelf wel.

(Karel staat op, terwijl hij teken doet dat Anna het raam mag sluiten. Anna doet dit)

Karel   Mademoiselle, uw bloemkool voldeed niet aan de aspiraties van mijn fantasie. Niet dezelfde vorm als gisteren. En ze smaakt flets ook.

(Anna wil zich verdedigen, maar slikt haar woorden in)

Anna   Ik...

(Anna gaat naar de papieren zak)

Anna Zal ik thee voor u zetten, monseigneur?

(Karel staat "toevallig" tussen Anna en de papieren zak)

Karel Ik bedien me zelf, heb ik gezegd.

(Karel doet zijn schildersvest af en trekt zijn jasje aan.

Op zijn teken neemt Anna het bord met de bloemkool en gaat naar de achterliggende vertrekken.

Karel richt zich tot het publiek)

9 1940

Karel De muze laat het afweten, vandaag...

(Karel gaat naar zijn zetel en giet een slok whisky in de theepot, er op lettend dat de fles in de zak verborgen blijft voor het publiek)

Karel ... Maar laten de penselen me in de steek, ik beschik nog altijd over de gave van het woord.

Ge wilt de rest van het verhaal horen, natuurlijk...

(Reeds genietend van wat hij gaat vertellen)

... La régence, la question royale...

(Karel schenkt zich "thee" in. Hij drinkt. Hij geniet intens. Ineens, bijna triomfantelijk)

Karel Tien mei 1940! Duitsland valt België binnen! Eindelijk! Nu zou Leopold eens tonen wat hij waard was als koning.

Hij omgordde zijn zwaard en plaatste zich aan het hoofd van de troepen, net als ons vader in 1914. Courageus! En hij hield een courageuse radiotoespraak.

Dat hij met de exclusieve hulp van God de indringers zou verjagen! Maar hij vergat dat die God ook op de Duitse koppelriemen stond, Gott mit uns.

Hij vocht als een leeuw, maar na achttien dagen werd hij al moe, hij vergat het grote voorbeeld van ons vader aan de IJzer en gaf zich over.

De ministers wilden onze garanten, Frankrijk en Engeland trouw blijven en de oorlog voortzetten. Leopold niet.

En minder dan drie weken na zijn eerste radiotoespraak, hield hij er al weer een.

Die klonk ineens helemaal anders. Dat de Duitsers nu de baas waren, dat we ons bij de toestand moesten neerleggen en braaf naar ons werk gaan.

Gedaan met de oorlog.

Dat hoorde gij graag natuurlijk. Ik heb het al gezegd: Belgen, niet de minste nationale fierheid, het geluk houdt op aan de grenzen van het dorp.

De wereld was geschokt!

Zoals de gevluchte Belgische regering, schold de Franse eerste minister Leopold uit voor verrader, die gecapituleerd had in open veld.

En wie een militaire opleiding genoten heeft, weet wat dat betekent:
"capituleren in open veld"!

De grote dichter en Nobelprijswinnaar Maeterlinck, ooit een vriend aan huis bij mijn ouders, vond de naam Judas nog te vleidend.

In de Engelse pers werd Leopold afgebeeld als een slang met een kroon, hermelijnen mantel en swastika.

Hij werd de koning van de vijfde colonne genoemd, een koninklijke Quisling!

(Karel citeert)

"De dertig zilverlingen waarmee de Gestapo de koninklijke Judas Iscariot zou belonen, was de kroon van een verenigd België, Nederland en Luxemburg."
Zo stond het geschreven.

(Karel pauzeert even. Hij kijkt zijn publiek onderzoekend aan)

Leopold een verrader, of een redder des vaderlands die onnodig bloedvergieten heeft voorkomen?

(Karel zucht)

Wat ik aan dat debat heb toe te voegen, zal niets aan uw mening veranderen.
Want dit land is - op wat onverschilligen na - nog altijd opgesplitst in pro-Leopoldisten en anti-Leopoldisten.

Zo was het en zo zal het altijd zijn.

Een volk redeneert niet altijd rationeel. Ik wel.

Zal ik u zeggen wat de fout is die Leopold heeft begaan?

Leopold heeft de Tweede Wereldoorlog verkeerd ingeschat. Kortzichtig als hij was, dacht hij dat het om een kroon en een lap grond ging.

(Hoofdschuddend)

Het ging om meer, het ging om een wereldbeschouwing, een mensopvatting.
Nationaalsocialisme... democratie.

Daarnaast, een koning moet op het juiste paard kunnen gokken.

Door zich bij een Duitse overwinning neer te leggen, heeft Leopold verkeerd gegokt. En hij bleef verkeerd gokken!

(Bijna triomfantelijk)

Tien november 1940! Berchtegaden!

(Karel drinkt nog een slok "thee".

Op dat moment komt Anna op, met allerlei spullen voor de verkoping. Ze lijdt er onder dat Karel drinkt en kijkt hem een moment half verwijtend, half triest aan.

Door de vele spullen die ze bij zich heeft, slaagt ze er niet in met een reverence naar buiten te gaan.

Karel, die zich wil wreken om haar verwijtende blik, volgt haar stuntelig gedoe met argusogen)

Karel

Mademoiselle! Het woord etiquette behoort niet meer tot uw Vlaamse woordenschat?

Anna Excuseer, monseigneur...

(Anna probeert achterwaarts naar buiten te gaan. Het lukt niet. Dan plaatst ze een gedeelte van de spullen op de grond en gaat met de rest achterwaarts naar buiten, een reverence makend.

Ze komt direct terug op, neemt de rest op en gaat opnieuw achterwaarts naar buiten)

Karel (Tot het publiek)

Ze is hier niet bij le petit neveu!

Bij hem moet ge niet meer achterwaarts naar buiten. Hij heeft een trucje: hij begeleidt u tot aan de deur. Pseudodemocratisch gedoe. Hier lukt dat niet.

Ik wil gerespecteerd worden, zoals mijn voorvaderen.

Waar was ik?

Tien november 1940! Leopold op visite bij Hitler te Berchtesgaden!

Daar is veel om te doen geweest.

Wat bezielde Leopold toch? Wat bezielt een koning om te gaan praten met zijn bezetter, een barbaar? En wie zocht contact op met wie? Daar liggen velen van wakker.

Ik niet. Ik ken Leopold. Hij was in staat om zichzelf uit te nodigen.

Groothedswaanzin. Want in de ogen van Hitler was hij een operettekoninkje.

Hitler zat maar verveeld met hem.

In brieven van Hitler staat zwart op wit: "In België zit er die vervloekte koning, die vervelende vlieg op mijn Duitse wang. Was hij maar net als de anderen ervandoor gegaan."

Hij bedoelde, net als de koning van Noorwegen en de koningin van Nederland.

Maar goed, Hitler gaf het koninkje zijn zin en ontving hem.

Wat had Leopold Hitler te vertellen? Niets!

Alleen vraagt hij braafjes of er niet wat krijgsgevangenen naar huis mogen en of de voedselvoorziening niet wat vlotter kan verlopen.

Hitler luistert niet eens en begint aan een van zijn lange monologen.

Hij spelt Leopold eens goed de les en omdat Leopold zo braaf luistert, laat Hitler zijn hart spreken.

Hij geeft Leopold - ongevraagd! - de garantie dat hij op zijn troontje mag blijven.

Leopold content natuurlijk.

Ah! De ironie! Na de oorlog zou hij van zijn troon tuimelen, terwijl de anderen - die van Noorwegen en Nederland - er terug zouden gaan opzitten...

Verkeerd gegokt...

Kijk, het deed me pijn aan het hart, mijn eigen broer zo te zien afgaan. Een klein, verslagen koninkje van een klein verslagen landje, dat met de machtigste - gevaarlijkste! man van Europa wou gaan kersen eten. Hitler at het vlees en liet Leopold de pitten.

Maar ja, die troon...

Daar wou Leopold kost wat kost de rest van zijn dagen op slijten, zelfs in een fascistisch, door Duitsland gedirigeerd Europa.

Goed, voorlopig mocht hij van Hitler in Laken blijven, met zijn hele hofhouding, tout confort et rien à faire.

Een vadsige koning zonder macht.

Geen verheffend beeld van een vorst, natuurlijk.

Dus begon Leopold zorgvuldig de mythe op te bouwen van een gekerkerde koning, vernederd door ontberingen, net als zijn krijgsgevangen soldaten. De mythe kende haar hoogtepunt toen hij overgebracht werd naar "sombere" burchten in Duitsland en Oostenrijk. Zijn bewakers? Naziebeulen! Zoeklichten en politiehonden. Mijnen en tralies! Foto's van Leopold achter prikkeldraad. De hypocrisie! Niks prikkeldraad! Getrukeerde foto's van Kodak, dat waren het! Aandoenlijke verhalen werden verspreid: de kleine Boudewijn die aan de prikkeldraad aan het spelen was met zijn schopje, kuiltje graven. Direct werd het jongetje besprongen door een meute SS'ers. Een ontsnappingspoging! Bijna werd een onschuldig prinsje vermoord! De schaamteloosheid! Kinderen misbruiken voor de eigen propaganda! Er werd rondgestrooid dat Leopold zwaar leed aan slapeloosheid, bang als hij was met gans zijn gezin uitgemoord te worden zoals Tsaar Nicolaas de Tweede. De zelfoverschatting! De pathetiek!

(Karel drinkt, hij bedaart weer, maar windt zich dan terug op)

Ik weet het, ik weet het. In oorlogstijd dient de waarheid omringd te worden door een lijfwacht van leugens. Maar dit werd degoutant. Hier was de leugen de halve wereld al rondgegaan voordat de waarheid haar wandelschoenen aan had. Want wat was de waarheid? Leopold een gevangen martelaar? Laat me lachen. Terwijl de simpele krijgsgevangenen in kampen zaten in Duitsland, gescheiden van hun geliefden, had Leopold zijn gehele familie bij zich, zijn complete hofhouding, zijn voltallig dienstpersoneel. Hij had voldoende vrijheid om een jong meisje het hof te maken, zwanger te maken en er mee te trouwen - (Venijnig, opgewonden) ik kom er op terug, ik kom er op terug - hij heeft vakantie mogen nemen in Knokke en Ciergnon en hij heeft drie weken vrij door Duitsland en Oostenrijk mogen reizen...

(Anna komt binnen. Karel bemerkt haar niet)

... Als dat krijgsgevangenschap is, ja, dan staat de Atomium in Parijs en de Tour Eiffel in Brussel.

(Karel bedaart, hij is tevreden met zijn betoog en kijkt het publiek met een voldane grijns aan. Hij bemerkt Anna)

**10* Waterpotten*

- Anna   Monseigneur... Het servies... het servies is niet volledig. De veilingmeesters willen dat het compleet is.
- Karel   Ah nee. Hoe drink ik dan mijn thee?
- Anna   Ik haal u iets anders.
- Karel   Als ze mijn waardevolle dingen willen, moeten ze er de rest ook bijnemen...

- Anna (Geschrokken. Ze weet wat hij bedoelt)
Maar monseigneur...
- Karel ... Dan zet ik de potten ook te koop.
- Anna We hadden afgesproken van niet, monseigneur.
- Karel De potten zijn te koop! Wie een volledig servies koopt, krijgt er een gratis pot bij!
- Anna Monseigneur, zo zet ge het Hof helemaal in zijn hemd.
- Karel Dat is de bedoeling! De potten en een glas! Een glas!
- (Anna is het er niet mee eens, maar zwicht voor zijn gezagvolle blik en gaat naar de achterliggende vertrekken)
- Karel In hun hemd, in hun hemd! Ze hebben mij wel in mijn blootje gezet.
- (Anna komt op met een glas en verscheidene waterpotten, die aan een touw bij elkaar gehouden worden)
- Karel De nachtspiegels met het embleem van de vroede voorvaders! Laat het volk meegenieten!
- (Anna plaatst het glas op tafel en neemt het schenkbord met de theepot en het kopje mee)
- Karel Theeservies en waterpotten! Passen goed bij elkaar. Attributen van eenzelfde menselijke kringloop.

11 Liliane, monsieur Richard, la régence pour sauver le brol

(Karel doet teken dat Anna mag gaan. Anna gaat af. Karel richt zich opnieuw tot het publiek. Zijn lach verdwijnt. Hij wordt ineens venijnig)
Ik zou terugkomen op dat fameuze huwelijk van Leopold, met zijn Liliane. Liliane Baels. Kleindochter van een garnalvisser, dochter van de omhooggefallen gouverneur van West-Vlaanderen. Simpele afkomst met een laagje vernis dus.
Hoe hij het lieve kind leerde kennen?
Op een dag begeleidt Liliane haar zieke vader naar Laken. Bespreking met de koning. Liliane loopt in het park, ziet de kindjes van Leopold in een hoekje zitten treuren om het verlies van hun moeder, koningin Astrid.
Ze neemt hen op haar schoot en begint hen sprookjes te vertellen.
Sprookjes... Laken. Een succesformule, een traditie die wordt voortgezet door... soit!
De kindjes fleuren op en zagen hun papa de oren van het hoofd of die lieve juffrouw niet eens mag terugkomen.

Wat kon die brave Leopold anders doen dan zijn bloedjes van weesjes een nieuwe mama bezorgen?

Sprookjes, ja!

Leopold liet zich door haar emballeren. Zijn passie was zo groot dat ze alleen kon vergeleken worden met zijn eigen blindheid.

Verblind door haar schoonheid, want dat was ze, belle fille.

Maar naar het schijnt was Lady Macbeth ook niet mis om naar te kijken.

Van het een komt het ander, en de schone Liliane werd zwanger. Een sterke troef in haar ambitieuze handen.

Want ze wou geen favoriete zijn, maar een wettige echtgenote, een koningin.

En wat onmogelijk was voor mij en mijn grote liefde uit de patisserie, was voor Leopold en zijn vissersdochter ineens geen probleem: ze trouwden, avec un peu de retard.

Kardinaal van Roey zette de katholieke klok wat terug om het kind te wettigen en voor de rest werd de Belgische wetgeving compleet met de voeten getreden: er werd geen toestemming gevraagd aan de ministers en er werd eerst kerkelijk en pas dan burgerlijk getrouwd.

Hof en Kerk hebben elkaar altijd al hand- en spandiensten verleend.

Hoe dan ook, Liliane had haar doel bereikt. Gevaarlijke situatie. Te meer, dat ze een broer had, die een notoir Nazisympathisant was.

Hoe beschreef de socialist Spaak haar weer?

Als aimable en dangereuse, une intrigante, met de ene helft van haar achterste al op de troon, en aan het proberen er de andere helft op te wriemelen.

Leopold besepte niet dat hij zijn eigen ruiten ingesmeten had, de Walen

wensten hem naar de hel omdat hij met een Vlaamse getrouwd was en de

Vlamingen misprezen hem omdat hij hun aanbeden Astrid al vergeten was.

De volksdevotie voor Astrid, dat had Leopolds verzekering voor de toekomst kunnen zijn, maar hij draaide zelf de kip met de gouden eieren de nek om, l'imbécile.

Ik ga meer zeggen, zonder dat huwelijk had Leopold nooit moeten aftreden, zonder dat huwelijk was er nooit une question royale geweest!

(Karel schenkt whisky in zijn glas, er op lettend dat de fles zo goed mogelijk verborgen blijft. Hij drinkt)

Ik had het moeilijk in die dagen. Zijn huwelijk deed me denken aan mijn huwelijk dat nooit is mogen... Ma filleule, mijn kind had geen echte vader. Het noemde mij: le commandant.

Ik had gelukkig andere zaken aan mijn hoofd.

Ik leefde ondergedoken, in het verzet, in de Ardennen.

(Karel kijkt in de zaal, waar hij ongeloof meent te bemerken)

Licht daar iemand?

Ja, ik was in het verzet.

(Fier) Monsieur Richard! Onder die naam opereerde ik in de résistance, monsieur Richard.

Oh, ik weet wel wat de Leopoldisten rondstrooien.

Dat von Falkenhausen me de moeite niet waard vond om me in het oog te houden, dat ik kon gaan en staan waar ik wou, une quantité négligable.

En dat de socialisten na de bevrijding een verzetsman van me gemaakt hebben om me te kunnen uitspelen tegen de gehate Leopold!
Niets van. Ik lééfde ondergedoken.
Ik hād mijn contacten met de résistance.
Ik ging de telefoondraden niet zelf doorknippen, natuurlijk.
Zit de directeur-generaal van de Société Générale zelf aan het loket? Nee, die neemt beslissingen op het hoogste niveau, zoals ik.
En ondertussen was het mijn voornaamste taak om uit de klauwen van de Gestapo te blijven. Ik ben daar schitterend in geslaagd.
Met de bevrijding werd Leopold nog dieper weggevoerd naar het Oosten. Ik verrees als een vrij man, een man die de goede keuzes gemaakt had.
Die uitbarstingen van volksvreugde bij de bevrijding!
Eerst werden wat hoofdjes kaalgeschoren, wat inboedeltjes vlogen door de ramen, dan zou alles weer worden als vroeger.
Dat dacht ook de regering in ballingschap in Londen.
De heren ministers stapten in een vliegtuig en kwamen hun oude plaatsen weer innemen.
Belangrijkste punt op de agenda: afrekenen met Leopold. En ze somden op wat ze tegen hem hadden: In Wijnendale had hij hen niet willen volgen naar Frankrijk om de oorlog voort te zetten.
En hij had hen daar laten rechtstaan.
Detail? Ministertenen, gevoelige tenen.
Verder, Leopolds bezoek aan Hitler in Berchtesgaden.
(Karel doet een parodie van de Hitlergroet)
Zijn huwelijk met de aimable et dangereuse.
Zijn reizen, tijdens de bezetting naar Wenen en Salzburg.
Zijn verblijf aldaar bij de Naziegraaf Kuehn.
De bloemen die hij bij zijn huwelijk toegestuurd kreeg door Hitler.
Felicitatitelegrams bij elkaars verjaardagen.
De Nieuwe Ordeleden in zijn entourage: generaal Van Overstraeten, graaf Capelle en Hendrik De Man. Enzovoort, enzovoort...
Een verpletterende reeks beschuldigingen.
Leopold had geen schijn van kans zich daaruit te redden.
Die ministers, een schare rechtvaardige rechters, zult ge zeggen...

(Karel lacht)

Hun argumenten tegen Leopold klopten, maar voor de rest waren ze geen haar beter dan hij.
Ze gebruikten hem als zondebok om hun eigen opportunisme te verdoezelen.
Tijdens de achttiendaagse veldtocht hadden ze geprobeerd zich in de gunst te werken bij Hitler, bij Leopold, bij de Fransen!
Maar niemand moest van hen weten.
A bout de souffle, zijn ze dan maar de "held" gaan uithangen in Londen.
Pierlot, Spaak en de rest? Kameleonministers, uitgeput door hun vele kleurveranderingen!
Maar goed, Leopold zat nog altijd in Duitse handen, de ministers vonden dat hij daar goed zat, en ik... Prins Karel, Graaf van Vlaanderen... werd regent.
La régence!
Niet dat de troon me interesseerde.

Macht heeft me altijd onverschillig gelaten.
Maar ik heb aanvaard, uit plichtsbewustzijn, pour sauver le brol.
Zonder mij was de hele brol ineengestort, de dynastie, het land zelf.
Leopold kon er natuurlijk niet mee lachen, zijn versmade broertje dat op zijn
stoel zat!
Het spel was op de wagen.
België zat met la question royale!

12 De koningskwestie, een beeldenstorm

(Anna komt binnen. Zo onopvallend mogelijk werpt ze een onderzoekende blik
naar Karel.

Ze stelt bezorgd vast dat hij dronken aan het worden is)

Karel Mademoiselle! Zijn de waterpotten verkocht?

Anna Ja, monseigneur. De verkoop is bijna ten einde.

Karel Hoeveel heeft zo 'n pot nu opgebracht?

Anna Gemiddeld achtduizend, monseigneur.

Karel Mm. En het volk? Plat van het lachen, zeker?

Anna Wel... één zei dat hij zo 'n pot kocht om er cactussen in te kweken.

Karel Cactussen? Waarom?

Anna Uit respect voor het koningshuis. "Zo zal niemand ze nog gebruiken" zei hij.

Karel (Lacht)
De vindingrijkheid van mijn volk! Mes chers Flamands!

(Anna neemt een handwerkje. Ze treuzelt. Ze zou liever bij Karel blijven, ze
weet uit ervaring dat hij nu niet meer stopt met drinken en wil voor hem
zorgen.

Karel kijkt haar geërgerd aan en doet teken dat ze mag verdwijnen)

Anna Monseigneur... met uw goedvinden, mag ik hier niet blijven. Met mijn
handwerkje...

Karel De prins-regent wordt niet op de vingers gekeken, mademoiselle.

Anna (Lieve glimlach)
Dat is het niet, monseigneur...

Karel Ge houdt van mijn discours? Is het dat?

(Anna knikt)

Karel
 Luister dan!
 De Kwestie van de Koning!

(Anna kucht. Karel kijkt haar aan)

Anna
 (Voorzichtig)
 Monseigneur, in het Vlaams zegt men: de koningskwestie...

Karel
 Je m'en fous! Den boel met de koning!

(Karel doet teken dat Anna mag gaan zitten. Hij drinkt nog een slokje. Anna gaat in een hoekje zitten, achter Prins Karel. Ze zet een bril op en doet of ze met haar handwerk bezig is. Tijdens het verder betoog van Karel, zal ze hem discreet in het oog houden, klaar om hem bij te staan, indien nodig)

Karel
 (Tot het publiek)
 Ge kent de situatie. De vraag was: wilde een land een koning terug, door wie het zich verraden voelde?
 En wilde die koning de nodige toegevingen doen om zijn plaats terug in te nemen?
 (Korte, zijdelingse blik naar Anna)
 De koningskwestie!
 Wat een inkt is daar al niet aan verspild!
 Schimpschriften en hagiografieën, geschreven met pennen gedoopt in vitriool en fondantsuiker!
 Eén handel in tegenstrijdige documenten, één jaarbeurs van beledigingen en gevlei.
 Iedereen zwoer samen met iedereen, er werd gecomplotteerd in paleizen, parken, ledikanten.
 Machtshebbers en kleine opportunisten, allen gebruikten hun ellebogen om hun posities te versterken.
 Hoe begon het?
 Op 7 mei 1945 arriveerden de Amerikanen te Ströbl, Oostenrijk, en bevrijdden er Leopold. Een doos van Pandora!
 Direct vertrekt er - onder mijn leiding! - een Belgische delegatie.
 Ach, we waren vergevensgezind, waarom zou die Leopold niet mogen terugkomen? Hij moest alleen aan een paar kleine voorwaarden voldoen: hij moest een simpele radiotoespraak houden, waarin hij terloops wat hulde moest brengen aan de geallieerden en het verzet, en hij moest zijn Nieuwe Orde entourage laten vallen. Dat was al!
 Om het met Pascal te zeggen: er werden wel héél dikke kussens onder de knieën van de boeteling gelegd!
 En natuurlijk ging Leopold akkoord.
 We spraken af dat er de volgende morgen een auto zou klaar staan voor hem. Leopold gaat slapen met zijn aimable et dangereuse en wat zegt hij de volgende ochtend tegen de delegatie? "Ik ben van gedacht veranderd. Ik ga niet mee."
 L'orgueil d'un roi? Nee, de hoogmoed van de vrouw achter de koning. La môme crevette, la pretentieuse, vond die kleine toegeving, die radiotoespraak een te grote knieval.

Leopold heeft zich door haar zwaar laten influenceren. Hij was te lang uit het land geweest, hij had alle realiteitszin verloren.

Nu dreigde hij zijn hermelijnen mantel voorgoed te verliezen. Wel besteed!

Ambitie waar men de talenten niet voor heeft is een misdaad!

En de carrousel begint te draaien.

De wegen naar Oostenrijk zien zwart van de missies die gaan onderhandelen met Leopold.

Het ene konvooi na het andere gaat proberen hem tot inkeer te brengen.

Auto's volgepropt met ministers, juristen, secretarissen, militairen, raadgevers...

Ik ook, ik ben ook geweest, met de gepantserde Mercedes van Hitler, we hebben overnacht in hotel Im Weissem Rössl. Avontuurlijk? Romantisch?

Vergeet het maar!

(Karel barst los, hij morst whisky)

Leopold liet mij, de regent die het land voor hem rechthield, een uur lang wachten. Een andere keer was hij te moe en weigerde hij me te ontvangen!

(Anna neemt op een rustige, vanzelfsprekende manier een servet en gaat de kleren van Karel droog wrijven. Karel merkt dit nauwelijks en raast maar door)

De vernedering! Zonde van de benzine! Ik ging me beklagen bij mijn moeder.

Ze trok partij voor Leopold! Hij was nog altijd de eerstgeborene, de koning!

Ik was maar een vervangpion, een regent! Men vertelt dat ik woest te keer ben gegaan, dat ik mijn broer definitief van mijn troon wou stoten, dat ik steun gezocht heb bij Churchill, bij de Amerikanen, zelfs bij de Paus!

(Karel werpt de armen in de lucht, wanhopig om zoveel onzin)

Onzin! Ik had daar de tijd niet voor! Ik was regent, ik moest mijn land terug naar stabiliteit leiden.

Een zware taak in een moeilijke periode: de oorlog net achter de rug en met twee giftige geschenken in mijn handen: de repressie en de koningskwestie.

Ik werd bedolven onder de genadeverzoeken van collaborateurs. Er is me verweten dat ik hun dossiers nauwelijks inkeek, dat door mijn onverschilligheid meer dan 240 terechtstellingen zijn uitgevoerd.

Maar goed ook! Een chef d'état moet zijn verraders niet sparen. Ge zijt een braaf volk, maar rap geneigd om de kleur van uw bezetter aan te nemen.

240 terechtstellingen? Geen enkel te veel.

Ik stopte mijn energie liever in de wederopbouw van mijn land.

Huizen, bruggen, de spoorwegen, de vloot?

Wie deed dit alles uit zijn as verrijzen?

Ik, Prins Karel, Graaf van Vlaanderen.

De eerlijkheid gebiedt me, ik werd goed bijgestaan door mijn adjudant, Achilles Van Acker, een premier die van aanpakken wist.

Ah! Wij tweeën samen, uiterlijk een prins en zijn nar. Hij radbraakte het Vlaams en verkrachtte het Frans...

(Karel doet Van Acker na)

"Vous savez ce qu'on va faire, monseigneur, on va l'arranger que le franc Belge devient le dollar de l'Europe"

En hij arrangeerde het, in zijn gekende stijl:

"J'agis, puis je réfléchis"

Hij was het die - samen met mij! - het land voor een burgeroorlog heeft behoed.

Hij was socialist en royalist. Schijnbaar onverzoenbare eigenschappen in die tijd.

Bijvoorbeeld!

De socialisten planden een mars op Brussel. Ze zouden het Paleis eventjes kort en klein gaan slaan.

Maar Achilles stippelde voor zijn rode vrienden zo 'n ingewikkeld, lang parcours uit, dat ze doodop waren als ze bij het paleis aankwamen en allemaal liever pinten gingen pakken.

Zijn sluwheid en mijn uitstraling, dé ideale alliantie om een land te besturen...

Dat land! Het stond op de rand van een burgeroorlog. Nooit was de roep om een republikeinse staatsvorm zo groot geweest.

Leopolds schuld, hij had het verbrod, het volk had zijn vertrouwen in het koningshuis verloren.

Maar ik hield den brol, de monarchie recht.

Het land splitste zich op in twee bewegingen, een Leopoldistische en een Karlistische.

De Leopoldisten, Roomse dweppers, maakten altaren en plaatsten er de foto van Leopold op.

De karlisten, rechtgeaarde liberalen en socialisten, wilden mij op de troon en marcheerden met mijn portret door de straten.

(Vertederd)

Ah! Dat portret! Helemaal naar het beeld van mijn vader, Albert Premier, de koningridder.

Ik werd afgebeeld te paard, in militair uniform, Spartaans, de helm een beetje schuin op het hoofd... (Verontschuldiging lachje) bijna Mussoliniaans.

In de hand: de getrokken sabel! Wangen en lippen lichtjes bijgekleurd, zoals dat toen de mode was.

Een jonge God!

Duizenden prentkaarten met dat portret zijn toen verspreid. Ik ken mensen die zo 'n prentkaart nog altijd koesteren als een relikwie...

Karlisten tegen Leopoldisten dus.

De strijd laaide hevig op.

Er kwam maar geen oplossing, tot men het gevonden had: het fameuze referendum!

Wilden de Belgen Leopold terug of niet?

Het werd een gelijkspel, of toch zo goed als...

De Vlaamse misdienaartjes wilden Leopold terug, de Brusselaars en de Waalse staalarbeiders wilden mij!

Vlamingen, een schoon volk, maar op grote momenten zo klein.

Soit! Leopold kwam terug.

De katholieken bedolven het koninklijk paleis onder de bloemen, terwijl overal elders oproer uitbrak.

Kasseistenen in vitrines, stakingen, protestmarsen! Dat ging allemaal nog.

Maar toen men zich klaarmaakte om de fabrieken te bestormen, toen het woord sabotage viel en er een paar hoogeventjes dreigden te ontploffen, toen zijn de industriebaronnen even uit hun gewatteerde zetels gekomen en ze hebben gezegd:

"Alles, maar dat niet. Van onze Société Générale moeten ze afblijven! Leopold moet buiten, definitief!"

En hij kon gaan!

Ik stond klaar om mijn regentschap verder te zetten.

Ik dacht: een gerechtvaardigde zege voor de Karlisten en de democratie.

Maar wat deden de Leopoldisten?

Manoeuvreren, complotten... en ze schoven een kind naar voor, le petit neveu!

Op 11 augustus 1950 werd Boudewijn de vijfde koning der Belgen.

Le pauvre petit, hij verdronk in zijn kakiuniform, spiekbriefje in de hand. Hij bezweek onder zijn kepie en maakte slagzij door het gewicht van zijn sabel.

Voilà, 't was weer geregeld, op zijn Belgisch.

Het doek was gevallen en alle vragen bleven open...

(Karels woede groeit)

... En ik mocht maken dat ik wegkwam.

Hoe zegt mijn werkmens dat zo beeldend? Ik mocht hem afkuisen... Mijn schop afkuisen!

De Karlisten borgen verbitterd hun portretten en spandoeken op. En ik werd uit het Paleis gezet!

De manier waarop dat gebeurde!

Gendarmes doorzochten de koffer van mijn auto.

Ik had "souvenirs" gestolen! Ik had schilderijen en kunstvoorwerpen ontvreemd! Ik had sportwagens laten verdwijnen!

Laster! Leugens! Ik was razend! Méchant!

(Karel gaat zo woest te keer, dat Anna naar hem toekomt. Karel bemerkt haar niet en geeft haar ongewild een dreun met zijn wandelstok. Karel ziet dat hij Anna pijn heeft gedaan, maar raast door)

Ik ben gaan afkoelen in de serres van Laken.

Laken heette in vroeger tijden de Donderberg, wel, het heeft er gedonderd!

In mijn fureur heb ik er planten en bloemen uitgerukt.

Glas sneuvelde!

Dat het pad tussen de troon en het gekkenhuis smal is? Het kon me niet schelen!

Dat hypocriete beeld van Leopold op het balkon, die zijn zoon grootmoedig schenkt aan het volk, dat beeld moest kapot.

Dat beeld van die intrigante, la môme crevette, dat moest kapot.

Ma mère, zij koos de zijde van Leopold, opnieuw!

Ook dat beeld moest kapot. Toen ze stierf, zoveel jaar later, ben ik niet naar haar begrafenis geweest. Ah non!

(Karel is zo dronken en opgewonden dat hij half uit zijn zetel valt. Anna schrikt daar niet echt van op, dit is blijkbaar al meer gebeurd.

Ze helpt Karel, die ondertussen hortend, zwak verder praat, terug in de zetel)

Was ik dan zo teleurgesteld... zo diep gevallen om het... gebrek aan dankbaarheid?

Nee. Dankbaarheid is het enige... wat een vorst niet mag najagen.

Populariteit... is nodig voor het dynamisme in het werk, maar overbodig als element... van persoonlijke voldoening.

Populariteit is als de wisseling van de seizoenen...

Het is opgeklopt schuim...

13 Macht is een vraatzuchtig beest

(Poging om fors uit te halen)

Dit land heeft zich zwaar vergist door me af te zetten! Ik was een leider!

Prins Karel, een paljas, misbruikt door de socialisten, geduld als de oplossing van het minste kwaad?

Leopoldistische onzin!

Veel beter dan Leopold wist ik om te gaan met macht, omdat ik besepte dat macht een gevaarlijk speelgoed is. Macht werkt beroezend.

Macht is een vraatzuchtig beest, hoe meer ge 't voedt, hoe groter en gulziger het wordt.

Plaats om het even wie onder u achter twee telefoons en een stapel dossiers - vrijstellingen, benoemingen, subsidies - en ge begint te groeien, er komt een waas voor uw ogen, ge komt in een roes...

Ik niet. Ik was niet opgeleid om te regeren, net zo min als mijn vader, maar macht heeft ons nooit gecorrumpeerd.

Nochtans, als regent kwam ik in contact met de groten der aarde. Eisenhower, De Gaulle, Truman. Ze waren mijn... ik was hun gelijke...

Het historische belang van mijn taak...

Naamgenoten van gewicht waren me voorgegaan:

Karel de Stoute, Karel de Grote, Keizer Karel.

Machtiger heersers dan ik? Men heeft me de tijd niet gegund om...

Ze hebben het me allemaal afgepakt!

Et pourtant, het enige wat ik dit land ooit vroeg, zoals elke koning, dat was mijn beeltenis op postzegels en munten.

Ik had er recht op!

Men heeft het me niet gegund.

Nochtans, met mijn tekentalent, ik had knappe ontwerpen klaar.

En toen er een nieuw muntstuk van één frank moest aangemaakt worden.

Wiens beeldenaar moest er op dat stuk komen?

De discussie! Leopolds kop? Nee, die was persona non grata. Mijn beeltenis wilden ze ook niet, ik was maar een interim.

Dan is het maar die van Ceres geworden, de Romeinse godin van de landbouw!

(Karel windt zich nog meer op. Op zijn teken geeft Anna hem wat muntstukken. Karel bekijkt ze)

Ah! De ontwerper, een zekere Marcel Rau, was een Leopoldist. Het profiel van die onnozele godin is dat van Leopold geworden, met de haartooi van een vrouw.

Een hermafrodit! Bekijk het maar! De ondankbaarheid!

(Karel werpt de muntstukken in de zaal)

Ik had het recht op erkenning! Ik was de regent, ik had een koning kunnen zijn comme mon père Albert!

(Karel komt bij de Belgische vlag)

Die vlag... daar was ik mee vergroeid, daar had ik voor afgezien, in het verzet... daar had ik voor geregeerd. Ik was één met mijn volk, met mijn vlag. Geen frankske, geen postzegeltje kon er van af!

(Karel hult zich in de vlag. Anna gaat naar hem toe, van plan hem tegen zichzelf te beschermen als hij te ver gaat)

Mijn volk heeft me verraden! Mijn familie heeft me uitgestoten, zoals de zee een lijk uitbraakt op het strand.

(Karel loopt naar het raam)

Onnozel volk, koop nu de waterpotten van mijn familie maar. Beeld u in dat uw proletarische billen één moment een koninklijke allure krijgen!

(Karel probeert ondertussen het raam te openen. Anna houdt hem tegen)

Anna Monseigneur, zo mag uw volk u niet zien.

(Anna leidt Karel van het raam weg en wil hem de vlag afnemen)

Karel En waarom niet?

(Hij houdt de vlag stevig om zijn schouders)

Anna U bent moe, monseigneur. En u hebt veel...

(Anna leidt Karel naar de sofa)

Karel (Zet haar direct op haar plaats)
Gedronken!?

Anna Nee, nee, monseigneur... Ik...

Karel Mademoiselle, tel nooit de glazen die ik het plezier heb tot mij te nemen. Ce n'est absolument pas digne de vous.

(Anna slaagt er in Karel half te laten neerliggen in de sofa)

Anna Zou monseigneur niet beter eerst wat slapen?

Karel De nacht is nog veraf. Er is nog zoveel te doen.
(Karel wil zijn glas grijpen)

Anna Monseigneur, als ik u even gezelschap houd, zoals vorige week, wilt ge dan...?

Karel (Zeer aangenaam verrast)
Zoals vorige week? Ja!

(Anna neemt de vlag van Karels schouders, gaat het glas bijschenken en komt er mee naar Karel.
Ze reikt Karel het glas aan, maar die doet teken dat Anna eerst moet drinken.
Anna neemt een slokje. Ze tracht te verbergen dat het haar niet smaakt. Karel glundert. Dit is blijkbaar iets waar hij van geniet: dicht bij haar in de sofa van een zelfde glas zitten drinken)

Karel Ge zijt goed voor me, mademoiselle...
(Hij maakt vaag het geldgebaar met duim en wijsvinger)
Ge zult beloond worden...

Anna Maar nee, monseigneur.

Karel Ge weet, in de Alpen ligt een land, en in dat land...

Anna Sst, monseigneur...

Karel Bezorgdheid of handig dubbelspel...?

(Anna en Karel nippen om de beurt van het glas whisky)

Karel (Met een grijns)
Lekker?

Anna Ja...

(Karel neemt teder haar handen vast)

Karel Soms vraag ik me af of ge hier geplaatst zijt door het Hof, om me te controleren, om me tegen mezelf te beschermen...
Waarom zorgt ge nu al jaren voor me?

Anna Iemand moet het...

Karel Ge hebt mijn hele entourage, al mijn vertrouwelingen van me verwijderd. Mijn huishouders, mijn secretaresse, mijn laatste minnaressen...

Anna Ze profiteerden van u. Ze deden hun werk uit berekening, zonder liefde.

Karel   Zij beweerden hetzelfde van u, mademoiselle. Daarom moesten ze van u verdwijnen.

Anna   Nee, monseigneur. Ik blijf bij u tot...

Karel   ... tot het einde?

(Anna begint Karels schoenen en jasje uit te doen)

Karel   Wat doet ge?

Anna   Monseigneur gaat straks wat rusten.

14 De vlucht van de albatros

(Karel laat begaan, hij is moe. Hij richt zich tot het publiek)

Karel   Dertig jaar leef ik hier al, verbitterd, zegt men.
Met drank en vrouwen, zegt men.
De ministers, die me mijn dotatie niet gunnen, weten het. "Monseigneur s'encanaille" zeggen ze "même avec des filles publiques."
Maar ik zeg: minister of fille publique, dat is hetzelfde, als men het ooit geweest is, al was het maar voor één dag, on a droit au titre toute sa vie.
(Ineens furieus)
Je m'encanaille! Welja! Ik mag geen koning zijn?
Dan speel ik de nar!
Dat de koning, dat het Paleis beve voor de malafide fratsen van de nar!

(Karel kijkt naar het glas in zijn handen)

Drank? Et alors? Koning alcohol en ik zijn waardige tegenstanders.
Maîtresses? Ik heb er gehad... Te veel?

Wat ik bij hen zocht? Ik weet het niet. Hun jeugd?
Moederlijke warmte? Obsceniteit? Een mythische plek van schoonheid?
Wat zochten al die vrouwen bij mij?
Ik was een zon, ze wilden allemaal een straal van mijn licht...
(Ineens lucide, bitter)... of een Brussels herenhuis, of een pakket aandelen.
Eén wou een huwelijk! Ze konden het allemaal krijgen!

(Anna kijkt op. De allusie op een huwelijk kwetst haar diep. Karel merkt dit en gaat dus door)

Ja, zelfs een huwelijk!
Naar het schijnt ben ik een paar jaar geleden kerkelijk getrouwd met een vroegere maîtresse. In Parijs.
Is dat waar? Ik herinner me vaag een kapel, een pastoor. En ik herinner me vooral grote hoeveelheden... (Lachje) thee.
Ben ik daar echt getrouwd? N'importe!
Dat gerucht, ik bevestig het niet, ik ontken het niet.

Het Paleis stond op zijn kop, mademoiselle zat op de rand van de diepste depressies...

(Karel beseft dat hij te ver gaat, hij bindt in)

Mademoiselle, als vrouw... ooit een schoonheid, getalenteerd, maar ik heb er ander gehad... Ik had een negerin, de extase! Ze bewerkte me met afrodisiaca...

Mademoiselle zag en hoorde alles... de jaloersheid... maar ze wachtte af. Nu heeft ze me in haar macht... Nu ben ik een vermoeide krijger, een vleugellamme adelaar... Afhankelijk...

Maar ik blijf vechten. Voor mijn geld... en Suisse.

Diep onder de sneeuw van de Alpen zit het daar.

Mijn familieleden, geen frank erven ze van me. Mijn land, geen frank belastingen gun ik ze.

Maar mijn advocaten pluimen me... Allard en Bricmont, de processen! Ik verzuip er in...

(Anna dekt Karel met een deken toe)

Karel ... Maar ik ga ze winnen! Zoals ik de Koninklijke broedertwist gewonnen heb...

(Smalende lach)

Leopold, ver van de macht, dwalend in verre landen, dode vlindertjes opzettend. Zijn schoon gezin, dat is pas een Belgenmop! La vieille crevette, wanhopig op zoek naar goeie partijen voor haar dochters.

Ze zijn mislopen, vrijen met kelners, barpianisten.

Zij had meer raffinement...

Tragisch? Ja, de tragiek van de plaatjes van de koekjestrømmels.

Aah! Dat men ook met mij de spot drijft?

Zo gaat dat, de dichter wist het ook al.

Zolang de albatros vliegt, is hij de sierlijkheid zelve. Maar eenmaal gevangen door de matrozen op de begane grond, waggelt hij potsierlijk en wordt bespot...

De regent zit op zijn troon, het volk applaudisseert.

De regent staat op het schavot, het volk applaudisseert. Het volk applaudisseert voor zichzelf.

Het leven, vanaf een bepaalde leeftijd wordt het leven een ziekte.

Ouderdom is als een schoen die knelt. Doodgaan is die knellende schoen uittrekken.

Anna Slaap nu, monseigneur...

Karel (Moe, hees)
Ik heb nog niet alles verteld.

Anna Ge hebt genoeg gezegd...

Karel Ze kennen me niet. Ze hadden me moeten kennen zoals op de prentkaarten...
Een koningridder...

Nu een wankelende albatros...
Kent ge het gedicht nog?

Anna Als monseigneur wat rust, zeg ik het op...

Karel Mm.

(Anna dekt Karel nog wat meer toe)

Karel (Schijnt in slaap te vallen)
Er is te veel licht...

(Anna trekt een gordijn voor de sofa. Karel is niet langer zichtbaar voor het publiek)

Karel (Off)
L'Albatros...

(Anna zegt het gedicht op. Sommige gedeelten haspelt ze rap, binnensmonds af, dan luistert ze of Karel slaapt)

Anna Souvent, pour s'amuser, les hommes d'équipage
Prennent des albatros, vastes oiseaux des mers,
Qui suivent, indolents compagnons de voyage,
Le navire glissant sur les gouffres amers.

A peine les ont-ils déposés sur les planches,
Que ces rois de l'azur, maladroits et honteux,
Laissent piteusement leurs grandes ailes blanches
Comme des avirons traîner à côté d'eux.

Ce voyageur ailé, comme il est gauche et veule!
Lui, naguère si beau, qu'il est comique et laid!
L'un agace son bec avec un brûle-gueule,
L'autre mime, en boitant, l'infirme qui volait!

Le poète est semblable au prince des nuées
Qui hante la tempête et se rit de l'archer;
Exilé sur le sol au mi mieu des huées,
Ses ailes de géant l'empêchent de marcher.

(Anna is er van overtuigd dat Karel slaapt.
Ze zet de fles whisky en het glas weg.
Ze zucht diep. Dan zet ze de radio aan.
Ze geniet van de zachte muziek. Ze kan een moment zichzelf zijn nu.
Na een poos wordt het gordijn opzij geschoven.
Karel zit schrijlings op de rug van de sofa, alsof hij een paard berijdt.
Hij ziet er uit als op de prentkaarten tijdens zijn regentschap: militair uniform,
rijlaarzen, helm sportief, ietwat schuin op het hoofd, bijgekleurde wangen en
lippen, en zwaaiend met een sabel, waarmee hij het raam openduwet.

Geluiden van een menigte die hem overdonderend toejuicht, zijn naam scandeert, en anti-Leopoldistische leuzen schreeuwt. Anna staat perplex. Dan loopt ze naar het raam en sluit het.
(Het geroep houdt op. Anna helpt Karel van de sofa)

Anna Monseigneur...

Karel Ze kennen me nog. Hebt ge 't gehoord, mademoiselle!
Ze kennen hun prins-regent nog!

Anna Maar... er is niemand meer, monseigneur... De verkoop is gedaan. Iedereen is naar huis.

Karel Naar huis?

(Karel kijkt Anna verdwaasd aan, terwijl hij zich de sabel uit de handen laat nemen)

Karel Leid me, mademoiselle, leid me naar mijn plaats...
Ik wil mijn plaats innemen...

(Anna doet zijn helm af en leidt Karel naar zijn zetel.
Karel is zo versuft, dat Anna vreest dat hij er gaat afvallen. Ze gaat naast hem plaatsnemen, en drukt hem moederlijk tegen zich aan.
Karel vleit zich in haar armen, hij zit nu half op haar schoot, waardoor beiden een soort piëta vormen op een troon)